

PERIODISME ESPECIALITZAT II: PERIODISME I LITERATURA

Programa del curs 1997-1998

Credits: 5

Quadrimestre: 7è.

Codi: 20744

Llicenciatura: Periodisme

Professor: Albert Chillón

Objectius de l'assignatura

L'assignatura vol introduir l'estudiant, de manera alhora conceptual i aplicada, al coneixement de les principals aportacions conceptuals, compositives i estilístiques que el periodisme oral i escrit pot rebre de la cultura literària. L'èmfasi principal es posa en l'anomenat *reportatge novel·lat*, una forma d'escriptura híbrida nascuda de la simbiosi entre el propòsit testimonial del reportatge periodístic i les convencions de representació de la novel·la de ficció realista.

Temari

I. Periodisme i literatura: una il·luminació recíproca.

1.1. Contra les supersticions literàries.

- 1.1.1. El qüestionament de la idea de Tradició
- 1.1.2. El retorn al predomini de 'la oralitat'; la nova oralitat mediàtica.
- 1.1.3. La desclosa de la 'post-ficció'
- 1.1.4. Tèmpatives contemporànies de definició de la 'literaritat'
- 1.1.5. La literatura com a mode de coneixement de natura estètica
- 1.1.6. Paraula literària i qualitat de l'experiència
- 1.1.7. La literatura com a art (també) audio-visual: paraula poètica i imatge mental.
- 1.1.8. Literatura i memorabilitat.

1.2. Contra les supersticions periodístiques.

- 1.2.1. La falàcia de l'objectivitat periodística
- 1.2.2. La impossible reproducció de la realitat: tot relat es representació, selecció, configuració.
- 1.2.3. Redactar i escriure
- 1.2.4. Tota paraula es trop retòric: metàfores, metonímies i altres figuracions imprescindibles.
- 1.2.5. La importància de l'adjectivació.
- 1.2.6. Escripció referencial i ús del detall
- 1.2.7. Diversitat dels estils periodístics: tirania i miopia dels anomenats "llibres d'estil".
- 1.2.8. Periodisme literari i literatura periodística

II. Una història de relacions promiscues

2.1. Novel·listes, periodistes: prosistes

Les primeres temptatives: Daniel Defoe, Alessandro Manzoni. La novel·la de fulleto. La prosa costumista: Larra, Dickens, Robert, Villanova, etc. La gran prosa testimonial: Poe, De Quincey, Baudelaire, etc. L'adveniment de la novel·la realista: Stendhal,

Dickens, Balzac. La novel·la com a forma de mimesi literària: Flaubert, Maupassant, Tolstoi, Galdos, Oiler, Dostoievski, Zola, etc. Un gènere pluriestilístic.

2.2. La simbiosi contemporània de literatura i periodisme

Precedents immediats. El canvi de segle: Theodore Dreiser, Jack London, Upton Sinclair, Maxim Gorki, Pio Baroja, Azorin. Els muckrakers: John Reed i *The Masses*. L'enviat especial Hemingway. John Dos Passos, avantgardista heterodox. La prosa testimonial de Josep Pla, Corpus Barga, Josep Maria de Sagarra, etc. Les novel·les testimonials d'Illa Ehrenburg. El rodamon George Orwell. James Agee com a cas a part.

2.3. Els nous periodismes i la novel·la-reportatge

L'escola New Yorker: John Hersey i Lillian Ross. La nonfiction novel de Truman Capote. El *New Journalism* nord-americà. Contracultura, premsa underground i *New Journalism*. Els nous periodismes a Europa i Amèrica Llatina: Kapuscinski, Wallraff, Fallaci, Sciascia, Garcia Marquez, etc. El nou periodisme català i castellà: Vazquez Montaban, Vicent, Umbral, Torres, Montero, etc.

III. El reportatge novel·lat: elaboració i escriptura

3.1. Què es narra.

3.1.1. La motivació en el relat de ficció i en el relat documental. Motius temàtics associats i motius temàtics lliures. El·leït-motiv.

3.1.2. Veritat, veracitat i versemblança en la narració. El fet i el seu context: substracció i adscripció. La representació narrativa del fet: selecció, jerarquització, perspectiva. Els procediments de representació: punt de vista, caracterització de l'espai, construcció temporal, caracterització dels personatges. Tipificació i estereotipificació. Forma i fórmula. El tòpic i el típic. El clixé. Alguns subtils recursos de la mentida: de l'anècdota a la categoria: la generalització per sinècdoc a partir de l'exemple. Índici i prova. Sil·logisme i entimema. La importància del context: el general i el particular. Descontextualització.

3.2. Com es narra

3.2.1. El punt de vista. L'omnisciència editorial. L'omnisciència neutral. El narrador testimoni. El narrador protagonista. La convenció dramàtica. L'omnisciència selectiva.

3.2.2. Composició temporal. Temps reals, temps virtuals. Isocronies i anacronies. Durades i freqüències.

3.2.3. Composició espacial. Llocs reals, escenaris representats. Articulació i caracterització de l'espai narratiu.

3.2.4. Caracterització dels personatges. Modalitats de presentació. Modalitats de caracterització: la qüestió de la tipicitat (arquetipus, estereotipus, tipus, personatges singulars); condició antropològica del personatge: l'escala heroica.

3.2.5. *In fictio veritas?*

Mètode d'avaluació

Els estudiants que assisteixin regularment a les classes seran avaluats mitjançant l'elaboració i escriptura progressiva d'un reportatge novel·lat extens; a més, hauran de fer recensions detallades de diversos llibres relacionats amb la matèria.

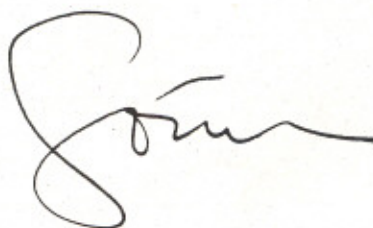
El estudiants absents o negligents seran avaluats mitjançant el preceptiu examen final.

Bibliografia bàsica

- José Acosta Montoro, Periodismo y literatura, Madrid, Guadarrama, 1973, 2 vols.
- Albert Chillón, Literatura i periodisme, València, Universitat de València/Jaume I de Castelló/Univ. d'Alacant, 1993.
- A. Chillón, La literatura de fets, Barcelona, Llibres de l'Index, 1994.
- A. Chillón, "L'estudi de les relacions entre periodisme i literatura per mitja del Comparatisme Periodístico-Literari", dins Anàlisi, n. 16, Bellaterra, UAB, 1994, pp. 123-150.

- Truman Capote, A sangre fría, Barcelona, Anagrama, 1995.
- Gabriel García Márquez, Noticia de un secuestro, Barcelona, Mondadori, 1996.
- Tom Wolfe, El nuevo periodismo, Barcelona, Anagrama 1990.
- Manuel Vicent, No pongas tus sucias manos sobre Mozart, Madrid Debate, 1984.
- Ryszard Kapuscinski, Imperio, Barcelona, Anagrama 1994.

- George Steiner, Lenguaje y silencio, Barcelona, Gedisa, 1991.
- Carmen Martín Gaité, El cuento de nunca acabar, Barcelona, Destino, 1990.
- Erich Auerbach, Mimesis, Madrid, Fondo de Cultura Económica, 1986.k
- Claudio Guillén, Entre lo uno y lo diverso. Introducción a la literatura comparada, Barcelona, Crítica, 1985.
- Constanzo Di Girolamo, Teoría crítica de la literatura, Barcelona, Crítica, 1982.
- C. Di Girolamo i F. Brioschi, Introducción al estudio de la literatura, Barcelona, Ariel, 1988.
- Angelo Marchese i Joaquin Forradellas, Diccionario de retórica, crítica y terminología literaria, Barcelona, Ariel, 1986.
- José María Valverde, La literatura, Barcelona, Montesinos Editor, 1984.
- Enric Sullà (ed.), Poética de la narració, Barcelona, Empúries, 1985.
- René Wellek i Austin Warren, Teoría literaria, Madrid, Gredos, 1979.
- Cesare Segre, Principios de análisis del texto literario, Barcelona, Crítica, 1985.

Universitat Autònoma de Barcelona

Departament de Periodisme
i d'Estudis de la Comunicació